

Resultaten bevraging onderwijsinstellingen met proeftuinen – april 2020

Het Lerend Netwerk duaal leren in het hoger onderwijs en het volwassenenonderwijs heeft tussen 20 april en 28 april 2020 een enquête opengesteld voor onderwijsinstellingen die participeren aan de ESF-projecten. Er werden vragen gesteld rond de volgende thema's: de kenmerken van duaal leren, de realiseerbaarheid van een aantal aspecten van duaal leren, het aandeel van de werkplekcomponent, een check van de decretaal vastgelegde criteria in de duale trajecten/opleidingen en bijkomende financiering voor de onderwijsinstellingen die duale trajecten/opleidingen inrichten.

Kenmerken van duaal leren

Hoger onderwijs

9 hogeronderwijsinstellingen – 8 hogescholen en 1 universiteit - met een proeftuin/proeftuinen hebben de volgende input geleverd over welke kenmerken van duaal leren decretaal vastgelegd moeten worden:

- Volgens alle 9 hogeronderwijsinstellingen moeten de volgende kenmerken decretaal vastgelegd worden:
 - o De onderwijsinstelling blijft de eindverantwoordelijke voor het leertraject en de kwalificatie.
 - o De lerende, de onderneming en de onderwijsinstelling sluiten een overeenkomst.
- Volgens de meeste hogescholen moeten ook de volgende kenmerken decretaal vastgelegd worden:
 - o De onderneming is mee verantwoordelijk voor de opleiding en het behalen van de leerdoelstellingen.
 - o De lerende verwerft (oefent dus niet louter in) de competenties/leerresultaten die leiden naar een kwalificatie deels in een onderwijsinstelling en deels op de werkplek in een onderneming.
 - o De onderwijsinstelling en de onderneming creëren samen het duale leertraject.
 - o Een duale opleiding leidt tot een kwalificatie (onderwijskwalificatie/ beroepskwalificatie/ deelkwalificatie).
- Of de werkplek in duaal leren een gesimuleerde omgeving kan zijn (al dan niet buiten de onderwijsinstelling), moet volgens de hogescholen met een proeftuin/proeftuinen in de bacheloropleidingen en de universiteit decretaal niet vastgelegd worden. Volgens de hogescholen met een of meerdere proeftuinen in de graduaatsopleidingen moet dit wel.
- Over het decretaal vastleggen van de volgende kenmerken is er een verdeeldheid tussen de hogeronderwijsinstellingen:

- Het leertraject bevat in elke opleidingsfase een werkplekcomponent.
- In een duaal leertraject komen de onderwijsinstellingscomponent en de werkplekcomponent alternerend aan bod.

Volwassenenonderwijs

De 5 cvo met een proeftuin/proeftuinen werden bevroegd over welke kenmerken van duaal leren decretaal vastgelegd moeten worden. Dit waren de resultaten:

- Volgens (bijna) alle 5 cvo moeten de volgende kenmerken decretaal vastgelegd worden:
 - De onderwijsinstelling blijft de eindverantwoordelijke voor het leertraject en de kwalificatie.
 - Een duale opleiding leidt tot een kwalificatie (onderwijskwalificatie/ beroepskwalificatie/ deelkwalificatie).
 - De lerende, de onderneming en de onderwijsinstelling sluiten een overeenkomst.
 - De onderneming is mee verantwoordelijk voor de opleiding en het behalen van de leerdoelstellingen.
- Over het al dan niet decretaal vastleggen van de volgende kenmerken is er een verdeeldheid tussen de cvo - 2 of 3 van de 5 cvo vonden dat de volgende kenmerken vastgelegd moeten worden, de overige vonden van niet:
 - De lerende verwerft (oefent dus niet louter in) de competenties/leerresultaten die leiden naar een kwalificatie deels in een onderwijsinstelling en deels op de werkplek in een onderneming.
 - De onderwijsinstelling en de onderneming creëren samen het duale leertraject.
 - Een deel van de werkplekcomponent kan in een gesimuleerde omgeving ingericht worden buiten de onderwijsinstelling voor zover deze simulaties eigen zijn aan de sector of de onderneming en ook door werknemers binnen een sector of onderneming gebruikt dienen te worden.
- Slechts 1 cvo vond dat de volgende kenmerken decretaal vastgelegd moet worden:
 - Een deel van de werkplekcomponent kan in de onderwijsinstelling ingericht worden in een gesimuleerde omgeving.

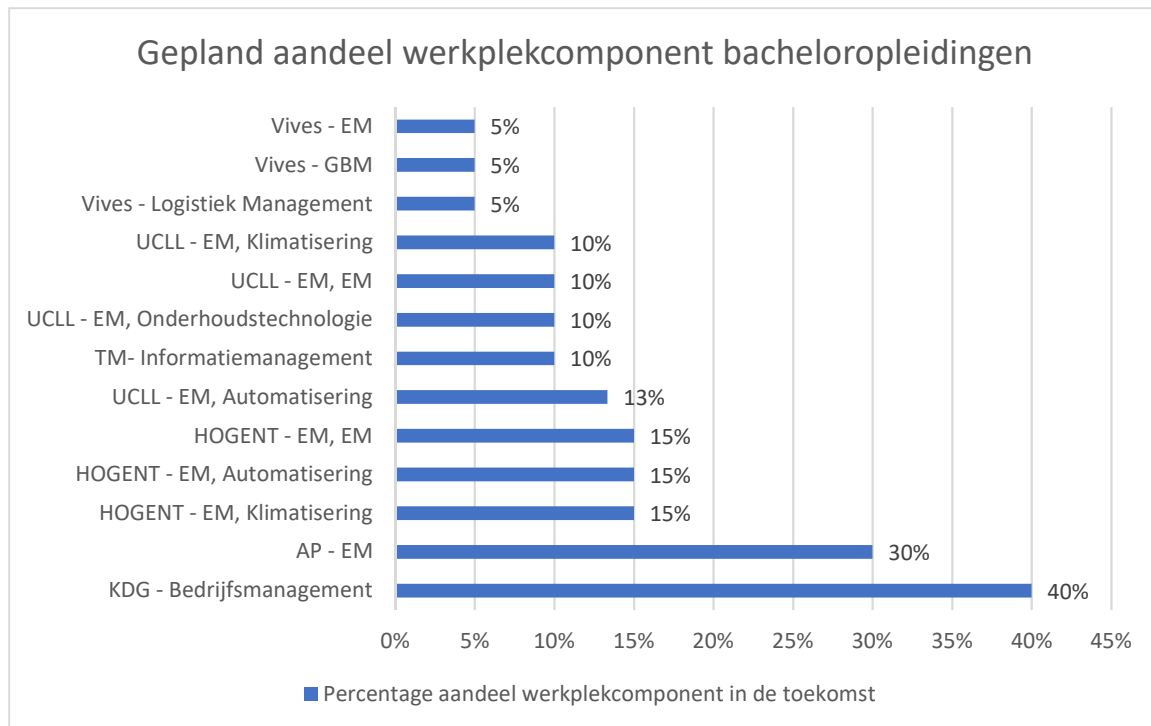
Aandeel van de werkplekcomponent

Hoger onderwijs

- In 6 bacheloropleidingen is het aandeel van de werkplekcomponent tussen 3% en 13% van de opleiding. In 4 van deze bacheloropleidingen plant men het aandeel van de werkplekcomponent te verhogen naar respectievelijk 5, 10, 15¹ en 25% van de opleiding². In 2 bacheloropleidingen is het aandeel van de werkplekcomponent respectievelijk 40% en tussen 40 en 50% van de opleiding, afhankelijk van het individuele leerplan van de student. In een van deze bacheloropleidingen plant men het aandeel van de werkplekcomponent te verlagen naar 30% van de opleiding.

¹ En op lange termijn naar 20%.

² In sommige van deze gevallen wordt het aandeel van de werkplekcomponent verhoogd door een langere stage. Volgens de aanbevolen definitie van duaal leren in deze discussienota, kan stage echter niet meegerekend worden in het aandeel van de werkplekcomponent.

Een groter aandeel van de werkplekcomponent is volgens bepaalde hogeronderwijsinstellingen onhaalbaar omdat:

- er dan onvoldoende werkplekken zouden zijn (volgens 4 hogeronderwijsinstellingen);
- een grotere werkplekcomponent aan de ondernemingen niet toevertrouwd kan worden/ niet alle competenties op de werkplek aangereikt kunnen worden (volgens 4 hogeronderwijsinstellingen);
- de organisatie van de opleiding - bv. het opstellen van uurroosters en het op tijd behalen van de domeinspecifieke leerresultaten – te moeilijk zou worden (volgens 3 hogeronderwijsinstellingen);
- de tijdsinvestering voor de onderwijsinstelling te groot zou worden/ er (nog) geen bijkomende financiering is voor duaal leren (volgens 3 hogeronderwijsinstellingen);
- werkstudenten (die al dan niet in een andere sector tewerkgesteld worden) de opleiding dan moeilijk zouden kunnen volgen (volgens 2 hogeronderwijsinstellingen);
- studenten niet nog langer op de werkplek willen zijn (volgens 1 hogeronderwijsinstelling).

Hieronder volgt de input verkregen via een bevraging van de proeftuinen in het hoger onderwijs³ over het minimumaandeel van de werkplekcomponent:

- De hogescholen met proeftuinen in de graduaatsopleidingen vinden dat een minimumaandeel van de werkplekcomponent van 1/3 van de opleiding voor duaal leren decretaal vastgelegd moet worden. 1 van deze hogescholen wijst er wel op dat een werkplekcomponent van 1/3 van de opleiding voor werkstudenten een drempel kan vormen om een duaal traject/duale opleiding te volgen.
- Meer dan de helft van de proeftuinen in de bacheloropleidingen en de proeftuin in de masteropleiding vinden dat er geen minimumaandeel van de werkplekcomponent decretaal vastgelegd moet worden.
- Enkele proeftuinen in de bacheloropleidingen vinden dat er wel een minimumaandeel bepaald moet worden – deze zou 20% of ongeveer 15% moeten bedragen.

³ Alle hogeronderwijsinstellingen met een proeftuin/proeftuinen hebben aan de bevraging deelgenomen behalve één hogeschool met proeftuinen in de graduaatsopleidingen.

- Bijna alle proeftuinen in het hoger onderwijs vinden dat een minimaal aandeel van 50% moeilijk realiseerbaar zou zijn.

Volwassenenonderwijs

In de opleiding Computeroperator wil men het aandeel van de werkplekcomponent in de toekomst verlagen van 26% naar 20% omdat dit aandeel haalbaarder zal zijn voor de organisatie van de opleiding. In de overige 7⁴ opleidingen wil men het aandeel van de werkplekcomponent niet wijzigen om een of meerdere van de volgende redenen:

- Een (grotere) werkplekcomponent kan niet aan de ondernemingen toevertrouwd worden. (volgens 3 opleidingen)
- Anders zullen er niet voldoende werkplekken zijn. (volgens 3 opleidingen)
- Het is voor de onderwijsinstelling niet haalbaar om een (grotere) werkplekcomponent op te volgen. (volgens 2 opleidingen)
- Een kleiner aandeel zou een gemis zijn zowel voor de cursisten als voor de ondernemingen. (volgens 2 opleidingen)

Uit een bevraging van de 5 cvo met een proeftuin/proeftuinen blijkt dat 2 cvo vinden dat er geen minimaal aandeel van de werkplekcomponent decretaal vastgelegd moet worden en dat 3 cvo vinden dat dit wel moet. 2 van deze 3 cvo vinden dat het minimaal aandeel 1/3 van de opleiding moet bedragen, 1 cvo vindt dat het 50% van de opleiding moet bedragen.

Criteriacheck

Hoger onderwijs

8 hogeronderwijsinstellingen met een proeftuin/proeftuinen hebben input geleverd over de wenselijkheid van een check door de overheid van de duale trajecten/opleidingen op het voldoen aan de decretaal vastgelegde criteria voor duaal leren. De resultaten waren de volgende:

- Volgens 6 hogescholen⁵ is een criteriacheck nodig. 4 van deze hogescholen vinden dat er anders geen definitie voor duaal leren decretaal vastgelegd moet worden. 5 van deze hogescholen vinden dat deze criteriacheck wel laagdrempelig moet zijn en weinig planlast moet inhouden voor de onderwijsinstellingen.
- 3 hogescholen⁶ en 1 universiteit wensen geen criteriacheck om een of meerdere van de onderstaande redenen:
 - o Een criteriacheck houdt een planlast in voor de onderwijsinstellingen.
 - o Alle onderwijsinstellingen die de term duaal leren zullen gebruiken, zullen zich aan alle criteria houden.
 - o Duaal leren is net als afstandsonderwijs een werkvorm om de doelstellingen van de opleiding te bereiken - het kwaliteitszorgstelsel in het hoger onderwijs biedt voldoende garanties dat de trajecten/opleidingen die als duaal gepromoot worden duaal zijn.
- Volgens 2 hogescholen⁷ is een criteriacheck slechts noodzakelijk als duaal leren financieel gestimuleerd wordt.

Volwassenenonderwijs

⁴ 1 respondent heeft hier nog geen antwoord op gegeven.

⁵ Waarvan 1 hogeschool die voor de proeftuinen aan deze hogeschool vertegenwoordigd werd door verschillende personen die geen unaniem antwoord gaven.

⁶ Waarvan 1 die voor de proeftuinen aan deze hogeschool vertegenwoordigd werd door verschillende personen die geen unaniem antwoord gaven.

⁷ Waarvan 2 hogescholen die ook een van de voorgaande opties in de bevraging aangevinkt hadden.

5 cvo met een proeftuin/proeftuinen hebben input geleverd over de wenselijkheid van een check door de overheid van de duale trajecten/opleidingen op het voldoen aan de decretaal vastgelegde criteria voor duaal leren. De resultaten waren de volgende:

- 4 cvo vinden dat een dergelijke criteriacheck slechts nodig is als duaal leren financieel gestimuleerd wordt. 1 van deze cvo geeft aan dat de criteriacheck kan gebeuren bij de doorlichting door de onderwijsinspectie.
- 2 cvo⁸ vinden dat een criteriacheck nodig is - anders moet er geen definitie voor duaal leren decretaal vastgelegd worden. De criteriacheck moet volgens deze cvo laagdrempelig zijn en weinig planlast inhouden voor de cvo.
- Geen van de 5 cvo geeft aan dat een criteriacheck onwenselijk is.

Bijkomende financiering voor onderwijsinstellingen

Hoger onderwijs

- 8 hogescholen met proeftuinen in de graduaats-/bacheloropleidingen vinden dat een bijkomende financiering noodzakelijk is voor de onderwijsinstellingen die duale trajecten/opleidingen inrichten. Bijna alle van deze hogescholen geven aan dat zonder een bijkomende financiering het anders onhaalbaar is om
 - o een grote groep studenten een duaal traject/duale opleiding te laten volgen;
 - o kwaliteitsvolle duale trajecten/opleidingen te organiseren;
 - o zowel een regulier als een duaal traject in te richten.
- De meeste van deze 8 hogescholen en de universiteit met een proeftuin in een masteropleiding vinden dat een bijkomende financiering slechts interessant is, als het geen verschuiving van middelen inhoudt voor de onderwijsinstellingen.

Volwassenenonderwijs

- Alle 5 cvo met een proeftuin/proeftuinen geven aan dat bijkomende financiering voor onderwijsinstellingen die duale trajecten/opleidingen organiseren noodzakelijk is omdat het anders niet haalbaar zal zijn om
 - o een grote groep lerenden een duaal traject te laten volgen (en de nodige begeleiding voor alle laaggeschoolde cursisten te voorzien om arbeidsrijp te worden); (volgens 4 uit 5 cvo)
 - o zowel een regulier als een duaal traject in te richten; (volgens 3 uit 5 cvo)
 - o kwaliteitsvolle duale trajecten te organiseren. (volgens 2 uit 5)
- 4 cvo met een proeftuin/proeftuinen geven aan dat een bijkomende financiering slechts interessant zal zijn als het geen verschuiving van middelen voor de onderwijsinstellingen inhoudt.

⁸ Waarvan een cvo de criteriacheck anderzijds slechts noodzakelijk vindt als duaal leren financieel gestimuleerd wordt.